

Magyar Nyomdászat

A könyv- és könyomtatás

a betüöntés és egyéb rokon szakmák havi közlönye

Szerkeszti és kiadja PUSZTAI FERENCZ

Előfizetési díj: Egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. * Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Kecskeméti-utca 6. szám.

A bécsi cs. és k. udvari államnyomda új épülete és műszaki beosztása.

(Előadta Fritz G. műszaki felügyelő a bécsi Graphical Club 1892. év április havának 2-iki és 9-iki ülésén.)

I. Bevezetés és előzmények.

1888 december 21-ike örvendetes hírt adott a bécsi cs. és kir. udvari és államnyomda személyzetének. E napon szentesítette I. Ferencz József osztrák császár ő Felsege a törvényhozó testület által a bécsi államnyomdának ujjaépítéséről szóló határozatát.

Érdekesnek vélünk egyes mozzanatokat felsorolni, mielőtt a tulajdonképeni ismertetésre rátérnénk.

Az osztrák képviselőház 1888 december 4-én tartott 271-ik ülésében tette le a miniszter a ház asztalára az államnyomda felépítéséről szóló javaslatot. Még ugyanazon nap felolvastatott két ízben s december 6-án harmadszor is minden vita nélkül lett elfogadva.

A felsőház 58. ülésében 1888 december 15-én szintén minden vita nélkül fogadta el a javaslatot s így mi sem állt útjában az építkezés megkezdésének. A birodalmi hivatalos lap 193. számában 1888 december 28-iki kelettel hozta az ő Felsege által szentesített törvényt, mely mindössze csak három cikkelyből állott, a következő szó szerinti szövegben:

1. §. Azon célból, hogy a bécsi udvari és államnyomda felépíttessék, az államkincstár birtokában levő területek, nevezetesen az előbb katonai célokra szolgáló Fourage-raktár, III., Rengasse 16 telke kisajátítandó és a már megállapított megkivántató 1.725,000 forint a kormánynak rendelkezésére bocsátandó póthitel gyanánt;

a) részletes kárpótlásul a katonai igazgatóságnak, a felhagyott Fourage-raktár helyett egy új élelmezési raktár építésére 125,000 frt.

b) Építési költség 1888-ban 400,000 „

összeg 525,000 frt.

2. §. E hitel haszonvételi ideje 1890 márczius 1-ig van meghatározva.

3. §. E törvény foganatosításával pénzügyminiszteremet bizom meg.

Mielőtt tovább mennénk, engedtessek meg, hogy egyes adatokat mutathassunk be a régi épületről.

A bécsi udvari és államnyomda 1804-ben alapított a Ferenczrendiek épületében.

1849-ben és 1850-ben ez épülethez több melléképületet raktak, ezeknek költsége 80,614 forint 39 krajczárt tett ki.

Végre a következő évben a mindenhai szükséglet következtében egyes osztályok részére külön helyiségek lettek kibérelve. A bécsi udvari és államnyomda a következő helyiségeket vette használatba:

1. A régi Ferenczrendiek épületét 1565 forint egyesített évi díjért.

2. Ez épülethez hozzá lett építetve egy mellék-helyiség 4500 forintért.

3. Egyes raktárak a pénzügyminiszterium épületében, melyért az állam 600 forint évi bért fizetett.

4. Egy nagy kiadó-raktár Beatrix-utca 21. sz. alatt, nem kinczári tulajdon, 2760 forint évi bérért.

5. Egy melléképület ugyane házban 180 forint évi bérért.

6. Négy helyiség, a Domonkosok épületében, évi bére 2431 forint.

7. A volt akadémiai gymnasiumi épülete, Bäckerstrasse 28. sz., évi bére 5500 frt.

8. Egyes helyiségek a régi egyetemi épületben (Universitäts-Platz 1. sz.) a fametsző-intézet elhelyezésére — tekintettel azonban arra, hogy az alsó-ausztriai tanalap mint betáblázott tulajdonos és a vallás- és nevelésügyi miniszterium közt a tárgyalás folyamatban van.

Mig az új ház építése tartott, a cs. és kir. államvasutársaságtól még több helyiséget kellett kibérelni, melyért 3250 forint volt fizetendő.

Az összes lakbér-fizetés, melyet az udvari és államnyomdának fizetni kellett, hozzászámítva az utóbbi 3250 forintot, évenként 17,486 frtot tett ki. Látható volt tehát, hogy ez állapot az üzletvezetőségben nagy akadályokat okozott, a kezelést megdrágította s így csaknem tarthatatlanná vált.

A legnagyobb veszélyé válható baja ez építkezéseknek az volt, hogy a két nagy gőzgép kazánja erősen be volt boltozva és a három emeletre épített ház pinczében volt elhelyezve.

Ez az elhelyezés pedig mereven ellentétben áll az építési rendszabály 67. szakaszával (Országos törvény 1883 január 13), mely törvény szigorúan meghatározza, hogy oly helyek, melyekben nagy kazánok vannak elhelyezve, csak könnyen földhetőek be, semmi esetre azonban nehezen s főleg beboltoztatása nem engedhető meg.

1884 április 2-án az államnyomdában tűz keletkezett; nagy kárt ugyan nem okozott, mégis az üzletvezetőséget aggodalommal töltötte el. Ezt a legnagyobb mértékben kedvezőtlen helyiséget mással fölcserélni a legfőbb idő volt már s a tervbe vett új épület az illető körök tanácskozás tárgyává tétetett.

A kiválasztott építési terület, mint már említve volt, a hajdani katonai Fourage-raktár, Bécs, III., Rennweg 16. sz. a. 1309. számmal telekkönyvezve 1449 négyszögöl nagyságban, vagyis 5211 m². A telek az állami kincstáré volt. Az épület tervrajzához, melyet a belügyminiszterium szakügyi építészeti osztályának igazgatója, Radinger János készített, fel lett használva egy előbbi munkálat, melyet a kormányszéki igazgatóság csináltatott. Az egész munkálat szakügyi kintünőségek és a pénzügyi igazgatóság néhány tagjából alakított bizottság elé terjesztetett, mely szorgos vizsgálat után azt helyesnek találta.

Az építési költség 1.400,000, a gépek helyreigazítása 200,000 frtba lett számítva, melyhez hozzáadva a katonai igazgatóság 125,000 frt kárpótlási jutalékát, az összes építési költség 1.725,000 frtot tett ki.

Az összes építési költségből 1888-tól 1890 márczius 1-ig 525,000 forint vétetett igénybe, a hátralevő maradvány, vagyis számokban mondva 1.200,000 frt 1889. és 1890. évi igénybe vehető időtől 1891 és 1892. márczius 31-ig két részre osztatott fel.

A már említett kormányjavaslatok elfogadásával a magasabb képviselőségek részéről a bécsi udvari és államnyomdának ujjáépítése bevégzett ténynyé vált. 1889 február 23-án 9958. sz. alatt az alsó-ausztriai helytartóság a kért építési engedélyt az előterjesztett tervrajz elfogadásával, illetőleg helyeslésével készséggel megadta.

A bécsi államnyomda ujjáépítésének tényszerű szervezése alkalmával alapszabály létesítése határoztatott el, melyet ő Felsőge legmagasabb elhatározásával előlegesen is helybenhagyhatónak ítelt. Ez alapszabály értelmében az építő-tulajdonos személye a pénzügyminiszter által képviseltetett. Az építés vezetősége a bécsi építési szabályzat 1883 január 17-ről (Országos törvénylap 35. sz.) «építés vezetőség» czim alatt, a belügyminiszterium építőségi osztálya vezetőségének felelősségére, Köchlin Károly udvari tanácsosra ruháztatott. A gépek elhelyezése különösen Radinger János igazgató-tanácsos és gépépítészeti műszaki tanárra bízott. Az építő-tulajdonos tanácsára az építési ügy intézésére egy építő-bizottság szerveztetett. E bizottságnak tagjai a pénzügyminiszterium osztályfőnöke, Ehrenthali Possaner Benjamin lovag elnöklete alatt, a következők voltak:

1. A bécsi udvari és államnyomda főigazgatója dr. Beck Antal lovag, udvari tanácsos és ennek akadályoztatása esetében az intézet segédigazgatója, Volkmer Ottomár.

2. A pénzügyminiszterium osztálytanácsosa Herrmann Ágoston és az államnyomda építési ügyeinek miniszteri előadója.

3. Köchlin Károly, miniszteri tanácsos és a belügyminiszteri építészeti osztály igazgatója, mint építésvezető.

4. Radinger János, igazgatótanácsos és gépépítészeti műszaki tanár, mint az új nyomda-épület gépeinek elhelyezője.

5. Hauffe Leopold lovag, a bécsi gépépítő-iskola tanára, mint szakértő.

6. A főreáliskola tanára Koch János építész, mint szakértő.

A bizottság jegyzője volt dr. Edler Tódor, pénzügyminiszteriumi osztálytitkár.

A pénzügyminiszter fentartotta magának a jogot arra, hogy különös esetekben a bizottságot több szaktudóssal szaporítsa és így erősítse.

Az építési ellenőrzést Pauk Rudolf miniszteri tanácsos és kormányszéki épületi igazgató vette át. Nevezett helyettese egyenlő joggal és kötelezettséggel Hermanczky Richard, a kormányszéki épületigazgatóság főmérnöke.

A régi kincstári raktárak kifizetése 1889 május 1-től kezdődőleg folyóvá tétetett s egy hónappal később ért véget. Az alapásások 1889 június 21-én kezdődtek meg s még ez évben a pinczefalak elkészültek; télen át pedig az összes falakat felépítették, úgy hogy 1890 őszén az épület fedél alá került. (Folytatása következik.)

Hirlapmunka.

III.

Tévedések és a szedők részéről gyakran előforduló fölösleges kérdezősködések okából szükséges, hogy valamely hirlap kezelési eljárásánál a lehető legnagyobb egyszerűség legyen irányadó, úgy hogy a személyzet a divó rendszert könnyebben elsajátítván, a sok kérdés és felelet a mennyire lehet, nélkülözhetővé váljék. Bonyolódott berendezésnél nemcsak óriási feladat a munka vezetőjére nézve az egészre való felügyelet, de a folytonos magyarázgatással és felvilágosításokkal tüdejét is gyakran kénytelen nagy mértékben és céltalanul megerőltetni, kifárasztván magát még a tulajdonképeni főmunka megkezdése előtt, a személyzetnél pedig a bonyolódottság mindenkör akadályt és idővesztéséget képez a szedésnél. A bonyolódott kezelés következményei azonkívül még hátránnyal is járnak az üzletre nézve, mert az ez által történő kárt az üzlet kénytelen fődözni, lévén a megtörtént hiba ellenőrizhetetlen s gyakran nem is lehet senkit érte egyenesen okolni, miután a különféle tényezők hozzájárulásával történt az meg, de nehéz is volna itt igazságos ítéletet hozni.

Hogy megakadályozzuk azt, hogy valamely cikk, a melyen több szedő dolgozik, ne különfélekép szedessék s az illető szám az előirt betűfajból legyen, annak daczára, hogy a kézirat-részen a betűfaj nincs kitüntetve, a legegyszerűbb eljárás az, ha az illető szedő előtte dolgozó társától kérdezi meg, hogy nevezett kézirat-darab mely betűfajból szedendő; a főszedő maga csak ritka esetben adjon erre választ, mert kevés az ideje hozzá s az előtte fekvő felolgozandó munkatömeg folytán tévedés igen könnyen eshetik, s miután gyakran a szedő maga is e választ vagy meg nem érti, vagy meg sem hallja, bizony megesik, hogy egy sor közepén, egész kicsire írva, új sornak kellene kezdődnie, s az ember sokszor az átolvasásnál és szedésnél jön rá, hogy a következő darab részben más betűfajból van szedve.

A kézirat kiosztásánál a szedők helyeinek sorrendje lehetőleg megtartandó, nemcsak azért, mert ez által a megolvasott correctura-darabok gyorsabban és könnyebben oszthatnak ki, hanem e módon sok félreértésnek is eleje vétetik. Annak, hogy valaki előnyben részesüljön valamely hirlapnál a főszedő részéről, nem szabad előfordulnia. A gyengébb erőknél ugyanazt a szedni valót kell kapniok, mint a legjobboknak, mert csakis ily módon lehet munkabíró erőket nevelni s pártatlan eljárás által az össz-személyzet egyesektől keresetében nem rövidített meg; e szigorú fegyelem

alkalmazása által egyébiránt a gyöngébbek okulnak s több évi komoly iskolázás után jó hirlapszemélyzet képeztetik ki, mivel a hirlapszedés főképen csak a kéziratolvasás gyakorlottságából s pontos munkából áll, a mit idővel mindenki könnyen elsajátíthat. Elnézéseknek valamely hirlapnál nem szabad előfordulniok, mivel ilyenek csakis az üzlet kárára válnak. A pontosság egyik főfeltétel azok részéről, a kik valamely hirlapnál alkalmazva vannak s a kik ehhez szokni nem tudnak, onnan egyszerűen eltávolítandók.

Ha itt az ideje, minden szedő darabjának kézhez vétele után azonnal fogjon hozzá a corrigálásához, mert az éppen munkában levő darabnak idő előtt való abban hagyása gyakran fönnakadást okoz s egyedül a szedő részéről való számításon (speculatió) alapszik, a mi a többi személyzet kijátszására s az egész berendezés megbolygatására szolgál; a főszedőnek ily eljárást meghonosulni nem szabad megengedni és ilyet idejekorán ki kell küszöbölnie, mert később ez minden abban résztvevőre nézve csak haraggal és bosszúsággal jár s aztán ennek folytán gyakran hibák ejtetnek, vagy benne maradnak, mert a sietségben a kijelölt hiba nagyon könnyen kikerüli a szedő figyelmét, vagy rosszul javít, csakhogy ismét új kéziratot vehessen magának.

A kézirat elvagdolásánál különösen arra kell ügyelni, hogy a lapok sorrendje helyesen egymás után következék s hogy nem hiányzik-e egy lap teljesen, vagy netán a szerző részéről rosszul számozottat-e? Ilyen hiba is gyakran fordul elő.

Ha a cikkek számozásának 1-nél nagyobb számmal kell kezdődniök, úgy azt mindig új tizes számmal kell kezdeni és törtszámokat csak rendkívüli esetekben szabad alkalmazni. Sokkal egyszerűbb a számokhoz kisegítéskép az abc betűit használni, mert ily módon fölcserélés vagy tévedés nem egy könnyen fordulhat elő. Ha azonban két lap egy személyzet által ugyanegy időben szedetik, úgy a számozás az egyik lapnál kizárólag római vagy arab számokkal, a másik lapnál ellenben, még egyenlő alak (formatum) mellett is, a betűkkel való jelzés alkalmazandó s így a szervezetnek megakadása soha sem fordulhat elő. Ha kis vagy nagy betűkkel nem lenne a jelzés elegendő, úgy kettős betűk használandók, s ez aztán még a legnagyobb lapoknál is, ha még oly sok is a kézirat-darabok száma, megfelel a célnak. A számozatlan darabok a két lapnak különböző berendezése folytán a nélkül is eltérnek egymástól, úgy hogy egy személyzetnek összeműködése két lapnál ugyanegy időben nemcsak az üzlet, hanem a lap és a

személyzet részére is nagy előnnyel jár és még a vállalatoknak hasznot is ad. Azonkívül a két lapnál maga a kézirat is különbözik az illető munkatársak kézvonásainak különbözősége által, s ha egyszermásszor előfordul is, hogy egy és ugyanaz a szerző mindkét lap számára külön küld kéziratot, úgy a kézíraton egyenesen ki is kell tüntetve lenni, hogy melyik kézirat van ennek vagy annak a lapnak a számára rendelve; új személyzetnél azonban valamely kéziratnak egyenesen, bizonyos jel által kell megjelölve lennie, a mely által a szedők annak összetartozáságáról tájékozva legyenek; ily módon föl-

azonnal szaporítani; az *üzletre* magára azonban ez által a legnagyobb haszon háramlik, mert ez összműködés által annyiféle előny keletkezik, hogy azoknak e helyen való elősorolása egy külön cikkeknek tárgyát képezhetné.

E rendszer pontos keresztülvitelére azonban főfeltételként szükséges, hogy a két lap kezelése egy kézben összpontosuljon s egy fej által legyen vezetve, hogy így minden hiba általa észrevétethessék s a munka beosztása az ő belátása szerint függetlenül fogantossittassék, mert megosztott munka csakis két irányban haladhat.

Tschutschegg Vincze.

IRÓGÉP-BETÜK

A természet könyve évezredek óta feltárva áll az emberi szem előtt. Nagy, felséges vonásokban van írva, felölel minden csodást és hasznosat s a csillogó mellett megvan benne a legparányibb dolognak is a maga jelentősége és a maga helye. Minden időben s mindenütt igyekezett megérteni az ember a természet nyelvét. Számosan voltak, a kik nemcsak felületesen, de egészen komolyan mélyére hatoltak s az emberiség első szellemei oda törekedtek, hogy érthetővé s általában megközelíthetővé tegyék e műnek tartalmát.

A TERMÉSZET KÖNYVE ÉVEZREDEK ÓTA FELTÁRVA ÁLL AZ EMBERI

12,345

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

67,890

LUDWIG & MAYER, FRANKFURT

cserélésről egyáltalában szó nem lehet; természetes, hogy állandó, iskolázott személyzet sokban járul hozzá, hogy minden a legnagyobb nyugalomban és rendben, mintegy magától fejlődjék ki.

A *személyzetnek* az ily egybeolvasztás által az a haszna van, hogy kevesebb «álló» fordul elő, miután a két lap egyikéből legalább valami kevés kézirat mégis csak van s ez alatt a másik szerkesztőség ismét friss anyagot szolgáltat. A *lapnak* azonban az az előnye, hogy egy lapnál az utolsó órában az utolsó és legfontosabb hírek *kettős* erővel dolgozthatnak föl s valamennyi többi lappal szemben okvetetlen előnnyel bír, mert éjjel a lap zártakor a személyzetet nem lehet a szükségletnek megfelelőleg

A hirlapügy Japánban.

A «Printers Register» new-yorki lap közli a japáni hirlapok szerkesztésének és szedésének módját. Érdekességénél fogva átvesszük e dolgozatot mi is, mert valóban azon nehézségek, ugyszólva akadályok, melyekkel a szedőknek a lap szedésénél meg kell küzdeniök, a világ más műveltebb részeiben teljesen ismeretlenek. Nevezetesen a japáni betűk jó részt a kínai abc-ből lettek véve, e szögletes, négyyszögű, keresztes formájú betüözönből, melyeknek tökéletes ismerése, ha nem is lehetetlen, de mindenesetre igen

nehéz. Van azonban még egy eredeti japáni alfabet, az ugynevezett Kana, mely 47 betüt foglal magában s ezt, mivel könnyebb, inkább is használják. A chinai nyelvtan mintegy 70.000 betüt ismer s ha ebből csak 4000-et vesznek használatba, mert ennyi okvetetlen szükséges, elképzelhető, hogy már ez is mily nehéz és fáradságos munka. Nemrég még a japánok betűiket, falapokra metszve, egész oldal alakjában szokták nyomni, most azonban apróbb kockákra metszve rakják össze kolumnákká, sőt akadt már oly vállal-

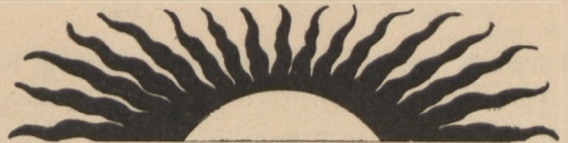
több alárendelt segítő emberből. A nyomásra 12 nyomó van beosztva, tehát több nyomó, mint szedő. Egy japáni lapnál a legutolsó szerkesztőségi tag a hirlahász, mert ennek más dolga nincs, mint a kézműárosok s borbélyok boltjaiba betolakodni s az ott hallottakat hírül vinni. Fizetése a hírek sokaságától és jóságától függ, de rendszeren 40 franknál nem több.

Egy másik külföldi szaklap a japáni hirlapügyről még ezeket közli:

SCHELTER ÉS GIESECKE BETÜÖNTÖDÉJE, LIPCSE.

10,658. sz. — 1 frt 20 kr.

10,643. sz. — 90 kr.

10,661. sz. — 1 frt.

10,680. sz. — 65 kr.

10,663. sz. — 1 frt.

10,677. sz. 1 frt 20 kr.

10,689. sz. — 65 kr.

10,696. sz. — 75 kr.

3200. sz. — 40 kr.

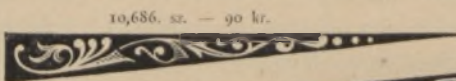
3199. sz. — 40 kr.

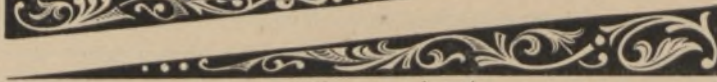
3211. sz. — 40 kr.

3210. sz. — 40 kr.

10,686. sz. — 90 kr.

10,685. sz. — 1 frt 20 kr.

10,695. sz. — 1 frt 30 kr.

10,694. sz. — 1 frt 30 kr.

kozó szellemű japáni nyomó is, ki az összes szükséges 4000 betüt európai módra ölből kiöntette; hogy azonban e betűhalmazt hány szekrénybe rakja be s mily módon, arról alább nyujtunk némi ismertetést.

A nyomás még mindig a régi kézi sajtóval történik s a fősúly nem annyira a tiszta nyomásra, mint inkább a gyorsaságra van fektetve. Egy nagyobb japáni lap összes személyzete, mint például a «Nini Nichi Shimbun»-é áll 1 politikai igazgatóból, 1 főszerkesztőből, 5 segédszerkesztőből, 1 gyorsíróból, 12 hirlap-hajhászból és végül 3 szedőből s ezeknek

«A japáni hirlapügy aránylag még a legujabb keletű, daczára, hogy szomszédjában, Chinában a nyomdászatot már 1000 évvel ezelőtt ismerték. (Chinának van a világon a legrégebb hirlapja.) Az első japáni lapot angol alapította. Chamberlain Basil, ki a japáni hirlapügy terén tekintélynek nevezhető, Black Jánost tartja a legelső japán hirlap megalapítójának. E bevándorolt yokohamasi angol ugyanis 1872-ben «Nishin Shingishi» (Napi tudósító) címmel jelentette meg a japánok legelső hirlapját a már fennemlített Kana alfabet szerint. Az első szám

politikai tudósításokat hozott vezérczikk gyanánt, aztán napi híreket s gazdasági és ipari ügyeket. Azelőtt Yokohamában utcai kikiáltók terjesztették a napi események hírét, természetesen a legcsekélyebb dolgot óriásnak felfujva, hogy ez által érdekességet keltsenek» maguk iránt.

Mint minden új találmány vagy újítás, úgy ez is, hihetetlen gyorsasággal izmosodott meg minden terén a hírlapügynek. Ma már 700-nál több lap jelen meg a japáni császárságban s Jeddóban magában 200-nál is több.

A többi városokban, a szerint a mint a kereskedelmi forgalom és népesség viszonyai kívánják, mindenütt van nyomda és lap, hol több, hol kevesebb; egy nyomdája azonban minden kisebb városkának van.

A legtöbb napilap nagy alakban jelenik meg; fő-tárgyaik a vezérczikk, helybeli hírek, tárczák, melyek nélkül japáni hírlap nem is képzelhető. Az elbeszélések és regények illusztrálva vannak fametszetekkel, különösen nagy tetszésben részesül a tűz- és halálesetek képpel való bemutatása.

A legtöbb pénzbe a betűk kerülnek, ott, hol nem a közönséges Kana-alfabetet, hanem a chinait használják. Ha elgondoljuk, hogy Chinának 70,000 betűje van, alig tartjuk lehetőséget lapot fentartani. Azonban a dolog nem oly hihetetlen, mint látszik. Mint már fennebb említettük, elég 4000 betű használata, melyet ólomból öntenek s egyenkint raknak össze. A szedőnek ez is elég gondot és nehézséget okoz, de ha a Japánban használt rendszert kissé szorosabban szemügyre vesszük, a lap előállítására nehézség igen, de kivihetetlennek nem állítható. Először a főszerkesztőt nézzük, ki a lap előállításánál jelentékeny szerepet játszik. Nála van az összes kézirat s azért felelős is. A kézirat általa, ép úgy mint nálunk, apró darabkára lesz vágva s a fiatalabb szedőknek kiosztva, kik aztán a betűanyagot kikeresik s a lehető legnagyobb gyorsasággal a szekrényekbe rakják. Az összes betűanyag, hozzá számítva a térvöket és záró ólomdarabkákat így öt kerek szobát foglal el, melyek kis ajtókkal vannak összekötve, hogy azokon keresztül a folyton kiáltva kért betűk az illető szedő kezébe jussanak. Ezután a főszerkesztő (Metteur-en-pages) a columnákat összeállítja. E rendszer szerint egy nagy quart alakú lapot öt óra alatt 10 szedő kiszedhet. A levonatot ezek után a főszerkesztő átadja a politikai főigazgatónak, ki azt átvizsgálja s javítás végett átadja a szerkesztőnek. Külön lapkorrektorok Japánban nincsenek; ezek teendőit a szerkesztő végzi el.

Barát Viktor.

Pályadíjak kihirdetése.

A «Schweizer Graphische Mitteilungen» három rendbeli pályadíjat tűzött ki, egy 50, 30 és 20 frankot. Tárgyai a pályázatnak, egy czimmita, egy levélfej és egy üzleti kártya kiszínezése volt. Sok késedelmesség, halogatás s a pályabírák egyikének betegeskedése után végre összeült a bíráló-bizottság s közzétette bírálatát.

A beküldött pályamunkák megítélésére a következő szempontokból indult ki a bizottság: *a)* a festékek összhangzatossága; *b)* a szokásos festékek aránylagos számban és mennyiségben való felhasználása; *c)* czélszerű, könnyű készíthetőség a hatás elérésével.

Beküldetett 50 pályamunka, de ezek közül 9 részini mert egyforma jellegű volt, főleg pedig mert minden kritikán alul valók voltak, a bíráló-bizottság nem tartotta érdemesnek róluk említést tenni s így illetékes pályamű csak 41 volt.

E 41 pályamű közül volt hivatva tehát a bíráló-bizottság háromnak a dicsőség borostyán-koszoruját — és a frankokat odaitélni.

A bírálók (Hoffmann Albert, a «Papier-Zeitung» szerkesztője Berlinből, Böhme Oszkár, a Klinkhardt-nyomda ügyvezetője Lipséből, Zimmermann Ferencz Bernből és Käch János Solothurnból) határozatát a versenymunkákról kivonatosan itt közöljük olvasóinknak. Meg kell még azonban jegyeznünk azt, hogy úgy a bírálók pártatlansága, mint szakértelme minden kifogáson felül áll.

«Daczára, hogy számos pályamunka küldetett be, kevés van köztük olyan, mely a kívánalmaknak megfelelő; legtöbb köztük a vásári munka, melyek kirivóság által akarnak szembetűnni; a munkálatnál pedig a szolid szín és árnyalat nagyobb hatást ér el mint a kirívó vörös fekete vagy kék alappal.

Az üzleti kártyát már több szerencsével színezték a beküldők; a lap szürkésbarna alapon álló góthikus kerete halvány feketekék és rózsaszín színezése már több izlésre vall. Sok munka kiválóbb lehetett volna, ha nem hamarkodják el; sokról meglátszik, hogy lámpánál vagy gázvilágításnál készítették, mi által az összhangzat és ellentétes árnyalatok vagy igen erősek, vagy oly elmosódtak, hogy alig láthatók; az ilyen tónusok nappal sokkal sötétebbeknek látszanak és némelyik utólagosan gázfénynél oly enyhe, hogy nappal egészen más, sötétebb színűnek mutatkozik. Sok esetben az is oka a ki nem elégitő pályázatnak, hogy rossz tussal és rossz szerszámmal dolgoztak; az, hogy a tus mellett minél kevesebb színt alkalmaztak, a munkáknak még dicséretére válik.

A gótikus, Dreipass-keretet sokfélekép, két-három színnel látták el. E keret csak egy színben ajánlatos és nem hihető, hogy bármely főnök hajlandó volna a színlemez költségeit a késmetszés alkalmazásával viselni.»

Nem nagy ítélőképesség kellett ahhoz, hogy a bíráló bizottság első pillanatra felismerje mindazt, mit még a jó készületű pályamunka készítője is elmulasztott tenni, hogy munkáját valami fára felhuzzza, az így beküldött papir néha elrongyolódott s a tus és más fajta festék rajta annyira színtelenné vált, hogy teljesen lehetetlen volt annak a tulajdonképeni színét meghatározni.

A legtöbb beküldő munkája azt mutatja, hogy a tus tisztán használva elszárad, színtelenné válik s csak kevés résztvevő találta el azt a keverést, mely úgy itt, mint főleg a használatban célszerű. A bíráló-bizottság nagyobb része a beküldött műveket nem találta a művészet és tapasztalat kívánalmait kielégítőnek és a «Schweizer Graphische Mitteilungen» szerkesztősége által kitűzött díjt magasnak találta, t. i. hogy a 100 frank három részre osztva adassék ki, azonban minthogy a díj mindenesetre kiosztandólag ajánlatot fel, azt ajánlta, hogy a díj szállíttassék le s inkább többnek adják oda. A szerkesztőség a bíráló-bizottsággal egyakarátulag tehát a következő aránylag legjobb pályamunkáknak ítélte oda a díjt:

1. 25 frankot nyert «Est modus in rebus» jeligéjű pályamű; beküldője Schnepf Chr. Stuttgartban.
2. 15 frankot nyert «Opera et studio» jeligéjű pályamű; beküldője Rink Károly Berlinben.
3. 15 frankot nyert a «F. R. K.» jeligéjű pályamű; beküldője Morf Henrik nyomó Winterthurban.
4. 12 $\frac{1}{2}$ frankot nyert egyenkint a «Nunquam retrorsum» és «Egy csepp művészet többet ér egy tenger tudománynál!» beküldött 2 pályamű. Az egyik Bertschi Fritz Baselben, másik Hänggi Eduard ügyvezető Bernben.
5. 10 frankot nyert egyenként a «B. C.» és a «Jedes gedruckte Wort ist ein Lob Gutenbergs» jeligéjű pályamű. Előbbi beküldője Boulan Károly nyomó Szt-Gallenben, utóbbi Cociffi Alfréd Winterthurban.

Kitüntetésben részesült még Prezy Ferencz szedő Baselben, Bauer Károly Lipscebén és Schmidt Eduard ügyvezető Bernben.

Az összes pályázók névsorát a «Schweizer Graphische Mitteilungen» táblázatokban közli, mit azonban mi terünk szűk volta miatt nem közölhetünk. Elégnek tartjuk itt ígéretünkhöz hiven az eredményt olvasóinkkal tudatni.

Dadai Géza.

Mellékleteink kiállítása.

Első mellékletünk Horváth Ferencz vaskereskedése képes árjegyzékének boríték-címe, hat színben nyomva. A felső és alsó harántléczek selenotypikai nyomás, mely mindenkor előnyösen alkalmazható bármely accidenz-munkához. A melléklet papírja körös-körül szürke színnel van fedve, hogy a tulajdonképeni cím plasztikus hatása emeltesse. A nyomáshoz használt színek a következők: vörös, arany, chamois, kék, barna és szürke.

Második mellékletünk a diszbutor-építészeti motívuma. A sarokbetétek határolják a körben futó főcímet, míg a faragványszerű talapat, mely a Fischer és Mika-féle amerikai keretből szedettet, az üzlet helyét tudatja. A melléklet violásszürke, szürke és barna színekkel nyomottot.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Gyászlapok szegélyeire való festéket nyerünk, ha 4 rész schellackot és 1 $\frac{1}{2}$ rész boraxot összekeverünk s azt csekély mennyiségű víz hozzáadásával gőzön párologtatva föloldjuk. A víztoldalék a schellack mennyisége által határozandó meg. Ez olvadékot aztán átszűrjük finom szitán s hozzá adunk vízben föloldott nigrosint vagy közönséges kormot s a festék ezzel készen van.

Hogy tegyük közzé hirdetésünket. Napi lapjainknál szokásos az egész- vagy félévi közlés, mivel így olcsóbbba kerül a hirdetés ára. Ez ugyan igaz, de hogy mi a haszon belőle, azt meghatározni nem lehet. Az olvasó a szünetlen egy alakban megjelenő hirdetést végre is megunja s más újabb újdonságot keres szemeivel. Külföldön e régi dologgal már rég fölhagytak s azok az üzletemberek, kik ezeket költenek csupán csak a hirdetésekre, minden alkalommal más alakban és más szöveggel jelentetik meg hirdetéseiket, így akarván az olvasó érdeklődését fölkelteni. Nem szükséges ehhez valami akademikus irílly szöveg, már maga az a tény, hogy minden nap más és más szöveggel jelen meg a hirdetés, újdonságszámba megy s tudjuk, hogy ez a közönség tetszését inkább megnyeri. «Inkább tartok üzletet ajtó és ablak nélkül, mintsem felhagyjak hirdetéseimmel», mondta rövid idő előtt a londoni kereskedelmi kamara tagja, Barrel János, ki hetenkint száz font sterlinget fizet hirdetéseicéért s külön embert tart hirdetéseinek megírására. Az ügyesen összeállított hirdetés, bármennyibe kerül is, meghozza a hasznót, de az olyan, mely egész éven át ugyan egy alakban jelenik meg, gyér hasznót hajthat a hirdetőnek.

Oktatás a szem látóképességének megővására. A szedőknél gyakori eset, hogy az apró, rossz kéziratot olvasása által a szem tulságosan megerőltetik, mely sok szemfájást okoz. Dr. Angel szemorvos a következő oktatást adja a nyomdászoknak: «Minden szedő a munka alatt, ha folytonosan rossz kéziratot kell szednie, tartson egy kis pauzát, vagy foglalatostkodjék oly dologgal, melyen a szem pihenhet. A nappali munkát mindenképp ajánlja s gázt csak azon esetben használjunk, ha borús, sötét idő van. A legjobb, ha a világosságot felülről, hátulról vagy jobbról kapjuk. Ha ablaknál kell szedni, állítsuk szedőszekrényünket mindig oldalvást. Menésnél kerüljük a fényes pontok nézését, inkább árnyékos helyen járjunk. Ép úgy óvakodjunk ágyban lámpavilágnál olvasni, mert ez is nagyon megerőlteti a szemidegeket».

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A féléves előfizetések e füzettel lejárván, tisztelettel kérjük annak megújítását. Egyúttal kérjük mindazokat, kik az előfizetési díjjal még hátralékban vannak, szíveskedjenek az előfizetési pénzt mielőbb beküldeni. Mutatványpéldányokat kívánatra szívesen küldünk.

Hatvan éves nyomdászati jubileumát ülte meg május 14-én fő- és székvárosunk egyik előnyösen ismert főnöke, Poldini Ede. Ez alkalomból az üzlet személyezte a nyomdahelyiséget virágokkal, zászlókkal s czimerekkel díszítette föl s ugy fogadta szeretett főnökét. Megjelenésekor az üzlet vezetője Valter Ernő hosszabb beszéddel üdvözölte a jubiléumot, ki meghatottan mondott köszönetet a szép ovdázióért. Ezek után a személyzet átnyújtotta az ez alkalomra készült, csinosan kiállított alkalmi lapot és a ritka jubileumot megörökítő «Emléklapot», továbbá egy szép nagy csokrot. Ezzel az ünnepély, melyen az ünnepelt családja is jelen volt, véget ért és csak a rá következő vasárnapon volt méltó folytatása, a midőn is a jubiléus gazdagon megvendégelte az egész személyzetét. Kívánjuk, hogy e derék nyomdásztársunk még sokszor megérhesse évtizedekkel megtoldott jubileumát.

Írógép-betűk czímen Ludwig & Mayer betüöntödéje, a lapunk 88. oldalán látható és a Remington-írógép betűivel teljesen azonos betűket hozott forgalomba. Céljuk az e fajta géppel való levelezés egyik-másik reklám-levelét gyorsabban sokszorosítani, mint azt az írógépen lenyomtatni lehetne. A Remington-írógép a zongora billentyű-rendszerén alapul; minden betű egy és ugyanazon helyen ugrik ki és érintve a papírt, visszaesik. Minden egyes betű lenyomása után a gép odébb tolja a papírt, hogy a következő betűnek helye legyen lenyomódni. A sor végéhez közeledve, a gép csönget, figyelmeztetve, hogy néhány betűnk van csak hátra, tehát gondoskodjunk a helyes elválasztásról. A mint tele a sor, a gép ismét egy sorral feljebb tolja a papírt. Gyakorlott egyének, kik két kézre fogják a billentyűket, akár a zongorán az accordok verésénél, egy-két perc alatt 35—40 sort képesek 32 cicero szélességben papírra nyomtatni. Az írógépek kék festékekkel nyomnak, miért szükséges, hogy e betűket mindig csak kék festékekkel nyomjunk.

Brzezonsky Rudolf bécsi nyomdatulajdonosnak az osztrák uralkodó a szent sir lovagrendjét díj nélkül adományozta. Régebben e rendjel bárói czímmel járt.

Felhívás szedésversenyre. A szeged-kerületi könyvnyomdászok önképzőköri bizottsága — mint a Typographia írja — folyó évi május hóban tartott ülésén szedésverseny rendezését határozta el, mely június 19-én fog megtartani. Módozatok: 1. Kiki a maga által teleosztott saját garmond szekrényéből, saját szedővassal, husz cicero (51 n) szélességre szed. — 2. A kézirat mindenki számára egyformán szokosított magyar szöveg. — 3. A szedésnek hibátlannak és technikailag korrektnek kell lenni. — 4. Minden öt technikai vagy betűhiba a sorok mennyiségéből egy-egy sort elvon. — 5. A pályázók bírálók ellenőrzése alatt állanak. — 6. A verseny 2 órán át tart. — 7. A verseny befejeztekor a győztes szedő három 20 frankos arany jutalomban részesül; a második két aranyat, a harmadik egy aranyat nyer. — 8. A verseny csak ugy tartatik meg, ha azon legkevesebb öt pályázó vesz részt. — 9. További részletek a résztvevők számarányától tétetnek függővé. — Felhívjuk tehát mindazon t. szaktársainkat, kik a szedésversenyhez kedvet és hivatottságot éreznek, hogy szándékukról a bizottság elnökét (Vagács Mihály,

Várnay-nyomda) legkésőbb június hó 15-ig értesíteni szíveskedjenek, ki egyúttal bővebb fölvilágosításokkal is szívesen szolgál. — Jelentkezések csakis a fennebbi határidőig fogadtatnak el.

Scheller és Giesecke diszitményeinek újabb sorozatát mutatjuk be lapunk 89. oldalán. E diszitmények, épügy mint e czég egyéb ujdonságai, igen czélszerűek az accidencia-szedésének könnyítésére; különösen használhatók a ferde háromszögben futó diszitmények, mert most már ezekkel sokkal könnyebben boldogulunk a ferdén alkalmazott sorok fölül vagy fölül való kitöltésénél.

Új lapok. «Budai Hirlap» czim alatt május 22-én új hetilap indult meg Andreánszky Jenő szerkesztésében. A lap egyik fő feladatát az azt tüzte ki, hogy a főváros balpartjával szemben annyira elmaradt budai részre föl hívja az illetékes körök figyelmét. Előfizetési ára egész évre 4 frt 40 kr, félévre 2 frt 20 kr, negyedévre 1 frt 10 kr. — «Délvidék» czímmel Perjessy Lajos főreáliskolai tanár új hetilapot indított meg ugyancsak május 22-én Versezen. — «Nagy-Rőcze és Vidéke» a címe annak a vegyes tartalmu hetilapnak, mely folyó május hó elején Gaján Viktor szerkesztésében N.-Rőczén (Gömörmegye) jelent meg. Kiadótulajdonos Künstler Soma. Előfizetési ára egész évre 4 frt. — «Gömör» czímen Rimaszomban (Gömörmegye), Fráter Sámuel szerkesztésében május hóban egy hetilap jelent meg, társadalmi és szépirodalmi tartalommal. Kiadótulajdonos Gyórfy P. G. Előfizetési ára egész évre 5 frt. — «Építészeti Szemle». E czímen Bobula János, ismert építő és képviselő, új kritikai havilapot fog legközelebb megjelentetni. A havonként egyszer megjelenő lap előfizetési ára negyedévenként 2 frt lesz.

Ez is irodalmi pör. Szerzői jog bitorklása miatt indított keresetet S. Cz. fiai budapesti czég F. G. budapesti czég ellen, mert utóbbi az üzletében kiadott árjegyzékét utánnymomatta. A budapesti kir. törvényszék felperest keresetével elutasította s ezen ítéletet a kir. tábla is helyben hagyta, indokul azt hozván föl, hogy az árjegyzék nem tekinthető oly műnek, mely az 1884. évi XVI t.-cz.-ben meghatározott szellemi termékként eme törvénycikk védelme alá tartoznék.

A bécsi államnyomda személyzete nemrég örvendetes meglepetésben részesült. Egy császári határozat, melyet Beck lovag és udvari tanácsos, a nyomda igazgatója közölt az államnyomda személyzetével, meghatározza, hogy egymás után eltöltött tíz évi szolgálat után nyugdíj, illetőleg díjjogosultság jár. A szolgák tíz év után szintén kielégítést kapnak, valamint a nyomdában szerencsétlenül jártak. A szedők és gépmesterek nyugdíjának magassága az élvezett fizetés magasságától és az eltöltött szolgálati időtől van feltételezve. Egy fegyelmi bizottság a személyzet részéről szakadatlanul örkődik, nehogy valaki igazságtalanul elbocsáttassék s így nyugdíját veszítse. A bécsi államnyomdában tudvalevőleg állandó személyzet működik. E szép tettet méltán illeti meg a dicséret.

Kitiltott lap. A hódsági polgári kaszinó kitiltotta a «Neue Freie Presse»-t azon kegyetlen cikkért, melyet a bécsi lap Baross Gábor halála alkalmából közölt.

A chicagói világiállítás. Azok a fővárosi czégek, a melyek részt akarnak venni a chicagói világiállításon, május hó 10-én értekezletre gyűltek egybe a kereskedelmi kamara helyiségeiben. Az értekezleten, melyen az Egyesült-Államok budapesti konzula is jelen volt, kitűnt, hogy számos magyar czég akar a kiállításon részt venni. Ez örvendetes eseményből kifolyólag az értekezlet egy bizottságot küldött ki az előmunkálatok megtételére. A kik tehát a kiállításon részt akarnak

venni, azok a «Hungarian exporting association» irodájában (Andrássy-ut 55) mielőbb jelentkezzenek, hogy az illetékes bizottság legközelebbi ülésén már a költségvetés részletes tárgyalásába foghasson s esetleg a szükséges terület biztosítása végett intézkedhessék. Gondoskodva lesz arról, hogy az egyes kiállítók költségei a minimumra szoríttassanak le s hogy a mellett a kiállítók szakszerűen legyenek képviselve. A kiállításon való részvételre eddig már körülbelül ötvenen jelentkeztek. — A chicagói világkiállítás fényben és nagyságban a legutóbb Párisban tartott világkiállításnak nyomdokaiban halad. A Jackson-park, mely körülbelül egy mértföld területű, már rakva van pavillonokkal és gépcsarnokokkal. A közepén a nagy iparcsarnok terül el négy szöglet- és egy főkupolával, melynek magassága mintegy 220 méter. Átmérője 7—800, hossza 1000 méter. E rengeteg colossusnak nyolcz kapuja van. Tetejére mult hónap 18-án tették fel az Egyesült-Államok szabadság-szobrát. Sulya 130 mázsa s a feltevése 7 napot vett igénybe. Mellette a gépcsarnokok vannak s külön osztályban lesznek a könyvnyomdák, hol annak idejében a szerkesztőség, szedők, nyomók és segédmunkások és munkásnők a megfelelő helyeken lesznek elhelyezve. Négy nagy politikai napilap fog a kiállítási területen megjelenni s köztük a «New-York World», az Egyesült-Államok legnagyobb napilapja. Európából Anglia- és Franciaország, főleg pedig Németország bizonyára meg fog jelenni műnyomdászatával. Ez ügyben már a mult hónapban Lipszében gyűlést tartottak a németországi nyomdatulajdonosok. A kiállítás a jövő évben, májusban fog megnyitvatni, de már most is a szemlélőre egy új város keletkezésének benyomását teszi. Ugyancsak a kiállítás területén mesterséges szigeteket készítenek s azt tele fogják ültetni rózsafákkal. A főbejáratnál fog állani a párisi mintára tervezett vastorony, 36 emelettel. De ki bírná mind elősorolni azokat a dolgokat, miket e világkiállításról már előre olvashatunk. A chicagóiak remélik, hogy a világ minden nemzete meg fogja világkiállításukat látogatni; különben már reklám gyanánt szolgál az is, hogy a városhoz közel levő hegyeken óriás betűkkel van fölírva: «Amerikaiak, látogassátok a chicagói kiállítást!» Nem lesz érdektelen tudni, hogy az eddigi világkiállításokon hány kiállító és hány látogató volt jelen. A zittai «Reclam»-ból vesszük át a következő táblácskát:

Hely és idő	A kiállítók száma	Látogatók
London, 1851	13,917	6 millió
New-York, 1853	—	600,000
Páris, 1855	23,954	5 $\frac{1}{2}$ millió
London, 1862	28,653	6 $\frac{1}{2}$ "
Páris, 1867	50,226	10 "
Bécs, 1873	53,000	7 $\frac{1}{2}$ "
Philadelphia 1876	26,986	10 "
Páris, 1878	47,000	16 "
Sidney, 1879/80	—	1 "
Melbourne, 1880/81	—	1 $\frac{1}{2}$ "
Antwerpen, 1889	10,203	— "
Páris, 1889	53,000	26 millió

A *merikói* szövetséges államok fővárosában, Mexikóban, 130 napilap és folyóirat jelenik meg; ezek közül több igen nagy elterjedtségnek és befolyásnak örvend. — A többi szövetséges államok városaiban 340 időszakos lapot és folyóiratot nyomnak.

Fin de siècle! Ez a címe egy óriási festménynek, mely jelenleg még Berlinben van kiállítva, de melyet később a chicagói kiállításra is elvisznek. A valóban gyönyörű mű alap-isméje időszerű: a munkaadónak a munkással szemben való

kötelességéről. A mű festője, a lengyel származású Luskiná, egy igazán realiztikus és drámai jelenetet tár a néző szeméi elé. Gyári munkások egy küldöttsége a gyártulajdonos előtt; nyilvánvaló, hogy bérfölemelésről van szó. A csoportozat, mint a «Berliner Localanzeiger» írja, elsőrangú mesteri mű.

A «*The Globus limited*» angol könyvtársaság bécsi fiókja Galicziának minden nagyobb vasuti állomásán és jelentékenyebb városaiban olvasó-termetet létesített. Ugyanott tudakozó-hivatal állítottatott föl, honnan felvilágosítást nyerhetni a világ összes napilapjainak előfizetési áráról és terjedelméről.

Légberöpillt szerkesztőség. Az amerikai reklám netovábbja az, a mit a «Ragyogó Lélek» legújabb száma produkál. A «Ragyogó Lélek» ugyanis egy faházat vásárolt olcsó áron New-York határára s miután öles betűkkel meghirdette, hogy oda áthelyezte a szerkesztőséget, a faházat — mint a sorok között gondolni lehet — a kellő elővigyázattal légbre röpitette. Még aznap aztán ékes képekkel illusztrált számot adott ki, a melyből átveszszük a következő sorokat: «Mindnyájan munkában voltak: lapunk szerkesztője czombokig telegrammokban, a többiek nyakig levelekben és üdvözlőiratokban, midőn egyszerre irtózatoss durranás hangzott el alattunk s a következő pillanatban íróasztalainkkal együtt a légbre repültünk. A helyzet szokatlansága egy percze megzavart egy kissé bennünket, de látva azt, hogy a tető erszénykét szétnyílván, alattunk maradt, munkánkat a légben is folytattuk, míg végre a mezőségre hullottunk, a hol a lap jelen számát teljesen elkészítettük.» A lapban aztán le vannak írva a robbanás részletei; a nitroglicerines bombák, a csavargó, a ki azokat elhelyezte; a szétrobbantott épület stb. s végül természetesen a lap előfizetési ára s érdekes mivolta. Az eset persze nagy szenzációt keltett s a lap gépei az új pilótában egész nap dolgoztak, hogy a künn tolongó néptömeget kielégíthessék.

A *The Globe Printing House* nyomdáról az a hír járja, hogy azt tulajdonosa, Hering E. Walter, 5 dollárral alapította meg, melyet az utczán talált. Kora ifjuságától fogva kedvelője volt a könyveknek s mi természetesebb annál, hogy ő a talált 5 dolláros bankjeggyel egy zugárustól ócska betűket vásárolt s azt apja házának padlásán szekrénybe osztotta be. Hajlamának engedve, atyja őt a King és Baird philadelphiai nyomdába adta be tanoncznak, hol a fiatal Hering nappal szorgalmasan tanult, este pedig szabad idejének legnagyobb részét az ő kis nyomdájának helyiségében töltötte s néha egyes kisebb látogatójegyeket készített az atyja által neki ajándékozott kis vassajtón. A megrendelések azonban a kis Heringnél annyira felszaporodtak, hogy maga egyedül annak meg nem felelhetett. Atyja tehát 3 éves tanonczsága után a nyomdából kivette s saját telkén egy kisebb berendezésű nyomdát rendeztetett be számára. A nyomda napról-napra újabb meg újabb munkákkal lön elhalmozva, úgy hogy nagyobbitani kellett s végre, hogy újabb építkezésektől meg legyen kímélve, atyja, ki különben híres s vagyonos orvos volt Philadelphiában, egy öt emeletes házat építtetett a nyomda számára. Jelenleg e nyomda 150 szedővel, 8 gőpmesterral, 200 segédmunkással, 8 korrektossal, egy al- és egy főfaktorral egyike Észak-Amerika legnagyobb nyomdájának.

A *világ legnagyobb nyomdája.* New-Yorkban egy óriási nyomdát fognak építeni a «New-York World» számára, mely az Egyesült-Államoknak a legnagyobb lapja. Az építkezéshez már a mult hónapban hozzáfogtak. A terv szerint e kolosszus nem kevesebb mint 26 emeletet fog magában foglalni, tetején egy óriási klimpával, mely a 95 méter magas épületet erős fény-

nyel borítja el. A kúp már magában tíz emeletet fog képezni. A nyomda karzatszerűleg 16 emeleten lesz elhelyezve. A betüöntőde és a tömöntőde a 11. és 12. emeleten lesz. A gépek az alsó emeleket foglalják el. Az épület magassága, beleszámítva a kúpok magasságát is, 135 méter magas. A vasoszlopok, melyeken ez erős falak nyugosznak, valamennyinek hosszát számítva, 3 kilométer távolságot képviselnek. A vas falak közeit vörös téglával töltik ki s erre oly nagy mennyiség szükséges, mely elég volna 100 kétemeletes ház építésére. A számok aránya nagy, de ha tekintetbe vesszük, hogy mindez Amerikában történik — higgyük el.

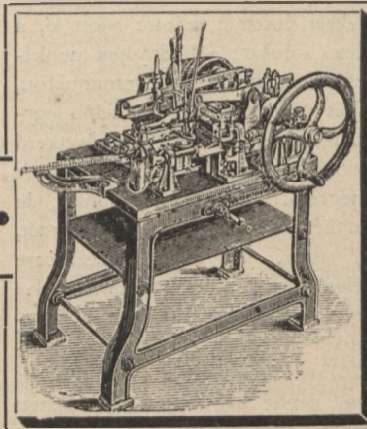
A drezdai könyvnyomdák és betüöntődék ügyvezetői s néhány értelmesebb munkása ápril 30-án, Buttler Hermann drezdai betüöntődéjének irodai helyiségeiben értekezletre gyül-

tek össze, hol Buttler az összegyűlteknél nemcsak szóval, de kézi próbával is bemutatta találmányát, mely a jelenváltak véleménye szerint a betüöntés terén megbecsülendő haladást mutat. E szerint az öntés ezután nem egyes csapokra, hanem tömeges mennyiségben alapzatra történik. Buttler reméli, hogy ezzel nemcsak ezimbetüket, hanem kisebb betüket is önthet.

Ritka alkalmi vétel. Ujjonnan berendezett könyvnyomda, kézi sajtóval, 1200 forint netto árért eladó. A meglévő gyorsajtóval 2500 frt. **Klausz Ferdinand** Brod, a Száva mellett.

TARTALOM. A bécsi es. és kir. udvari állományi új épülete és műszaki beosztása. (Első közlemény.) — Hírlapmunka. (III.) *Tschutschegg Vincenz*. — A hírlapügy Japánban. *Burát Viktor*ól. — Pályadíjak kibírdése. *Dadai Géza*ól. — Mellékleteink kiállítása. — Hasznos tudnivalók. — Vegyes közlemények. — Hírdetések.

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDAJA BUDAPESTEN.

GÉPGYÁR

Különlegességek az üntőde, rézlemezyártás, tömöntőde és galván-lemezek minden szükségleti kellekékül, s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekkül

KÜSTERMANN & COMP.

ÚJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK BERLIN, N. 20.

Felülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos magasság, csekély anyag-veszteség.

BADGOS-MESTER

REDLICH BERNÁT

LÉGSZESZ- ÉS VIZVEZETÉK-BERENDEZŐ

BUDAPEST, IV., KECSKEMÉTI-UTCZA 12.

Különösen ajánlja magát a nyomdatulajdonos urak figyelmébe a

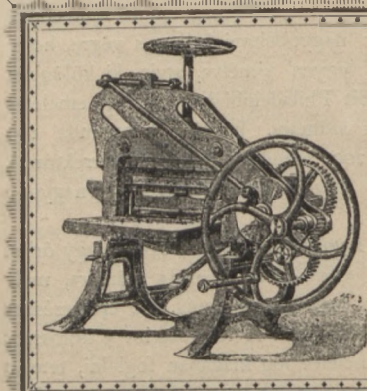
Siemens-lámpák és gázmotorok légszszvezetékei javítására.

FAMETSZŐ-INTÉZET

SMOLKA VILMOS

BUDAPEST, VII., IZABELLA-UTCZA 36

Ajánlja magát bármiféle fametsző-munkák gyors és pontos elkészítésére.

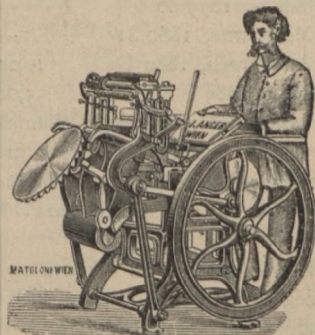

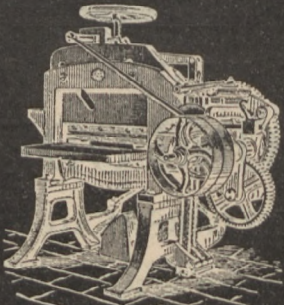
GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Josef Anger & Söhne

Bécs, Hernalz, Hauptstrasse 124.

Ajánlja a legújabb szerkezet szerint készült könyv- és könyvnyomdai gyorsajtóit, tégelyes nyomó-, papírvágó és lyukasztó-gépeit, papírlemez-ollóit, simító és aranyozó sajtóit és köcsiszoló gépeit, melyek a legjobb anyagból készültek, a legolcsóbb gyári árak s előnyös fizetési módzatok mellett.

Karl Krause
Leipzig.

Vezérképviselő
Magyarország- és Ausztriában

Beckert & Pál
Bécs
10. Dauhemburggasse 24

GÉPJAVITÓMŰHELY

FLECK SÁMUEL BUDAPEST
VI., SZABOLCS-UTCZA 22.

Rézlinea-gyár + Nyomdai felszerelvények

C. RUGER
LIPSCHE

Képviselő Magyarországon
PUSZTAFI és TÁRSA Budapest, Akadémia-u. 6.

NYOMDASZATI
MINTÁK
KIVÁRTATVA

POSTOS KIVTEL
ELŐNYÖS ÁLLÁS

Könyv- és könyomdai nyomógépeket,
körforgógépeket, téglanyomású sajtókat
javításra jutányosan elvállal.

Szakértelmem és megbízhatóságomért kezeskedik ama tiszti gyakorlati működés, melyet mint főmontőr a Wörner-féle gépgyár gyorsajtó-osztályában töltöttem.

Netáni szükséglet esetén a nyomdatulajdonos urak figyelmébe ajánlom
nyomdai eszközök készítésére szolgáló műhelyeimet,
valamint

RÉZLINEA - GYÁRAMAT

H. BERTHOLD
BERLIN
BELLE-ALLIANCE-STRASSE N° 88.

BEIT & PHILIPPI
Fabrik von schwarzen und bunten
BUCH- & STEINDRUCK-FARBEN
LACK- & FIRNISSEN.
„HAMMONIA“ WALZENMASSE.
HAMBURG & STASSFURT.

FESTÉK - GYÁRA HAMBURGban és STASSFURTban

Készít fekete és színes

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKEKET
HAMMONIA-HENGERANYAGOT
KENCZÉKET

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS GAZDAGON FELSZERELT RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
Főraktár és iroda: BUDAPEST Nagy korona-utcza 3. sz.

KÖNYVKÖTŐI KELLÉKEK

Mindennemü
kö- és könyvnyomdai
kellékek.

Legnagyobb gyári raktár
eszközök- és gépekből.

Teljes berendezések legolcsóbban, pontosan és szak-
szerűen eszközöltetnek

Használt gépek
előnyösen
vétetnek és
becseréltetnek,
ugyszintén
kijavításra is
elvégeztetnek

GALLTENSTEIN H. BUDAPEST
K. ERZSÉBET-TÉR 5.

*Épp most jelent meg és
küldetelt szét új képes teljes
árjegyzékem, melyet kivá-
natra utólag dörmentesen
megküldök azon tisztelt
vevőimnek, kik ezt esélyeg
még nem kapták meg.*

**ELSŐ MAGYAR
BETÜÖNTÖDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

Budapest, Deseffy-utca 32, saját házában.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát,
szerb, román és bolgár ékezetű

KÖNYV- és CZÍMBETÜKBŐL
továbbá
KERETEK, KIZÁRÁSOK,
és egyéb nyomdai felszerelvényekben.

Teljes nyomdai berendezések
jutányosan és gyorsan fogatosítottak

Kettős gyorsajtók, kétszint nyomó gépek,
taposó-gépek és tégelynyomású sajtók.

Maschinenfabrik Augsburg

KÜLÖNLEGESÉG

Mindennemü
könyvnyomdai gépek.

Vezérügynök
az osztrák-magyar monarchia részére:
POLACSEK JÓZSEF
BÉCS, IV., Belvedergasse 3.

— **Közönséges gyorsajtók** —
összeállítható hengerszerkezettel és négy festékező
hengerrel. Teljes festék-dörzsölővel, a legfinomabb
illusztráció-nyomásra igen ajánlatos.

— **Könforgó gépek** —
lapok, könyvek és illusztrált művek nyomására,
nemkülönbén két vagy többszínű nyomásra, hajto-
gató szerkezettel, tölcserrel és vágókéssel.

FIŠCHER ÉS MIKA

BUDAPEST

Vl. kerület, Király-utca 83. szám.

BETÜÖNTÖDE ÉS TÖMÖNTÖDE.

*Gyűnha nagy választékú és folytonos kész-
télben tartott legújabb*

könyv- és czimbetűit

*szorb és héber betűket, körzeteket és rias-
betűket, további nyomdai szerelvényeket,
betűszekrényeket, állványokat, leggyorsab-
ban és legjobb minőségben kiállítva.*

Elvállal igen jutányos áron teljes nyomdai beren-
dezéseket.

Államilag kedvezményezett

Első Magyar Könyv- és Könyvnyomai

Telefon 270

Hestékgyán

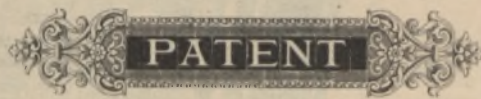
Telefon 270

Kurzweil János és Társa

—♦— BUDAPEST —♦—

V., Hold-utca 25

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű-, és minden-
féle színes festékek, kenccék, bronzok.

GELATIN-HENGERANYAG.

Vegyműszaki és vegyészeti
termények készítése.

Nyomdai festékek gyára

Rometsch és Társai

Alapított 1871-ben Ujpesten *Alapított 1871-ben*

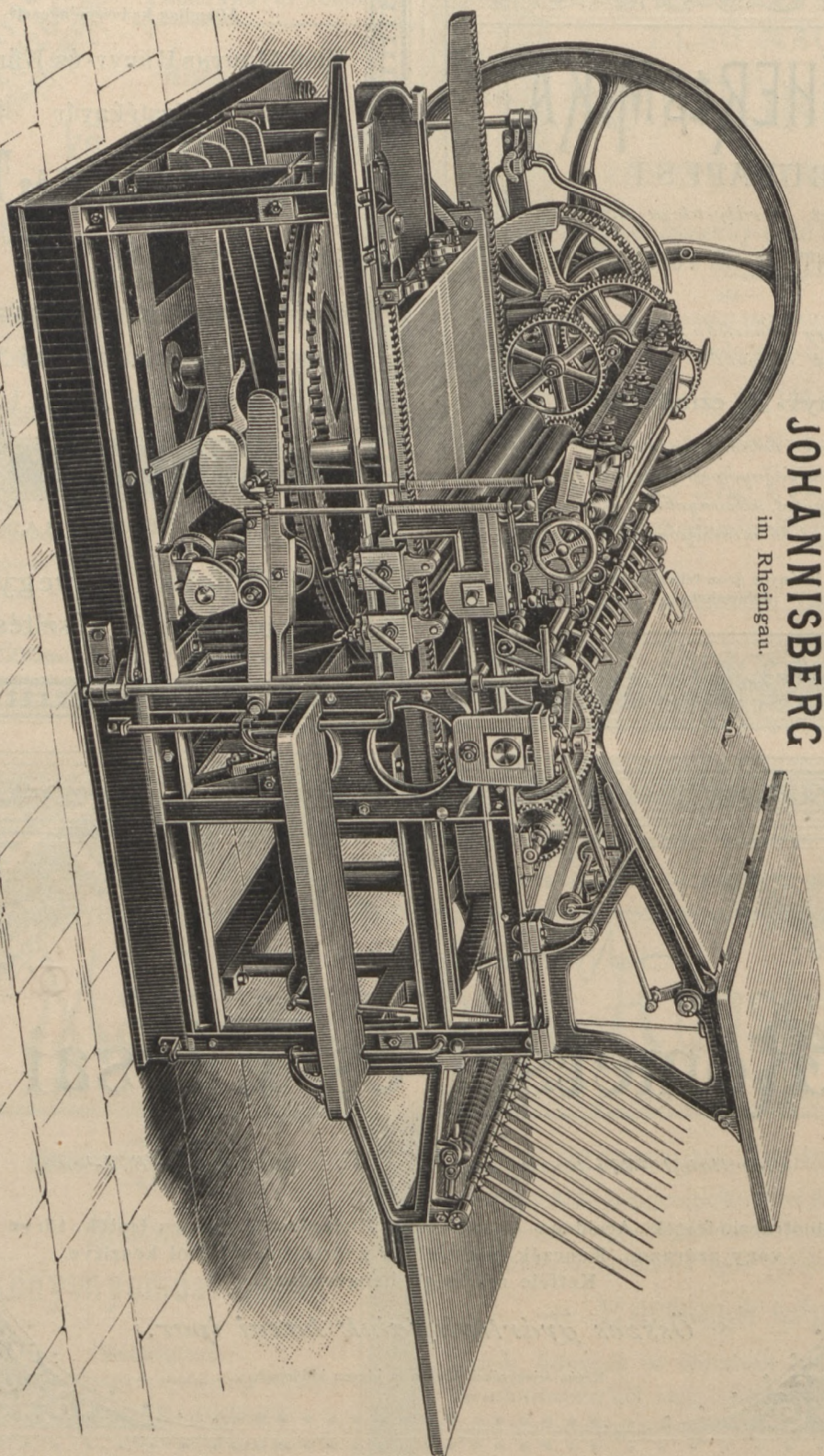
Illusztráció-festék. Accidenz- és műfesték. Hirlapfesték. Színes festék, törve
vagy szárazon. Kenccék megfelelően gyártott lenolajból készítve.
Kétféle minőségű hengeranyag.

Összes gyártmányaink hazai ipar.

Képes árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek

❖ Klein, Forst & Bohn Nachfolger ❖

JOHANNISBERG
im Rheingau.

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Nyomdai gyorsajtók vasúti és körjáratra, kettős nyomóhengereű gyorsajtók, kétszin nyomógépek. Könyomdai gépek.

➤ GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Árjegyzékek és ábrák kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Gyorsajtók, táblázatok nyomásánál egyszerre lehet a harántvonalakat bármely színben nyomni. Hengernyomású faposó "Lilliput"-gépek.

Készít mindennemű
SODRONYFÜZŐ, FÉRCZELŐ,
 valamint szabadalmazott
KÖNYV- ÉS FÜZET-TÜZŐ GÉPEKET

GEBRÜDER BREHMER

* **PLAGWITZ-LIPCSE** *

minden alakban való
 ÜZLETI KÖNYVEK, ALBUMOK, RÖPIRATOK,
 KÖRLEVELEK, IRÓ-TEKÁK és SZÖVEG-
 MINTÁK stb. részére.

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS FŐRAKTÁR:
MÜLLER TESTVÉREK BUDAPEST,
 V., NAGY-KORONA-UTCZA 3.

Alapítással 1823-ban

BERGER & WIRTH
 ÉS
FREY & SENING

könyv- és nyomdai
 színes és fekete festékek gyára
 —→ **Lipcsében** ←—

KENCZEFŐZÉS ——— KOROMÉGETES

Kétféle minőségben
VICTORIA-HENGERANYAG

bármely gép számára (körforgóhoz is), fekete, de külön-
 sen illusztráció nyomáshoz vagy más színű festékekhez
 kiválóan alkalmas. E hengeranyag előnyösségét dicséri az,
 hogy a meleg időjárás vagy tropikus éghajlat befolyásának
 nincs alávetve.

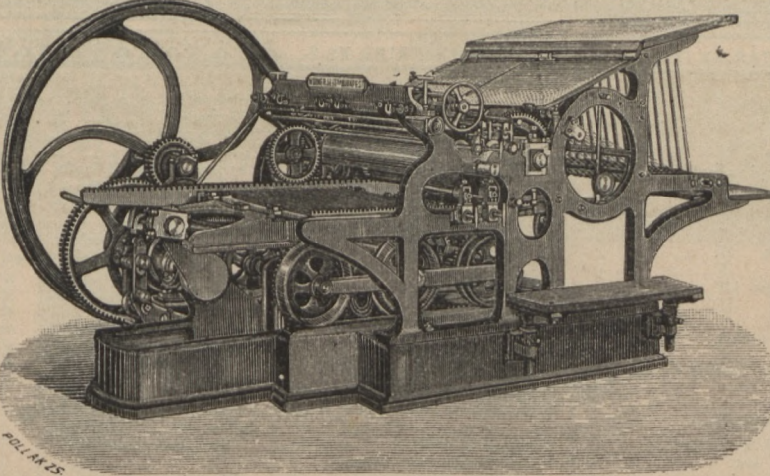
Képviseelő: Polacsek J. Bécs
 IV., Belvederegasse 3.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE, BUDAPESTEN

KÉSZIT:

Egyszerű és kettős gyorsajtókat
 Kétszinnyomású gyorsajtót
 "HUNGARIA" láb- és kézhajtásra
 berendezett gyorsajtókat
 Amerikai rendszerű tégelynyomású
 gyorsajtókat
 Simitó- és esomagoló-préseket
 Papirovágó s lyukasztó gépeket
 Aranyozó prést könyvkötőknek
 Tömítő készülékeket
 Minden e szakba vágó munkák és
 javítások elvállaltatnak.

KÖRFORGÁSÚ NYOMÓGÉPEK A LEGUJABB SZABADALMAZOTT RENDSZER SZERINT

Betűszekrények és állványok.

Weinwurm Antal
fényképész

első magyarországi chemi-graphiai műintézete

Budapest, IV., Károly-utca 3

készít mindennemű horgany edzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok photolithographia útján a legújabb nyosorokban sokszorosítatnak.

Külön berendezés házon kívüli fényképfelvételekre.

Könyv- és könyomdai
szines és fekete festékek gyára

HUBER MIHÁLY

ALAPITTATOTT
1780-BAN

München és New-York

Kizúrólagos
képviselői Magyarország
és a keleti tartományok részére

PUSZTAFI ÉS PERL BUDAPEST

AKADEMIA-UTCA 78. SZ.

Hol is a dúsan felszerelt raktárból bármennemű megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Aranyzókkal és nyomásmintákkal kívánatra készíggel szolgálunk.

Buch- und Steindruck-farben-fabrik

D E W U S T E

PIAFFSTÄTTEN, BADEN

RAKTÁR ÉS IRODA: BÉCS, I., KOLOWRATRING N° 9.

Könyvnyomda-festék.		Másolófestékek		Szines festék		Selyemzöld, süvegben,	
100 ko	frt kr	1 ko	frt kr	1 ko	frt kr	1 ko	frt kr
a) Gyorsajtóknak.		lila, kék, fekete		kő- és könyvnyomdákknak.		4 árnyalat ... 3	
CIII Hirlapfesték	52	vörös		8		Selyemzöld, poralakban,	
CII	60	Könyvnyomda-festék.				4 árnyalat ... 2	
CI	68	Kézi és gyorsajtóknak.				Chromoxyd-zöld, legfin.	12
BIII Könyvfesték	70	Gravirfesték II		150		valódi olivzöld	6
BII	84	I		2		Ultramarinkék 1 süv.-ben	6
BI Accidenzfesték	90	Tollfesték II		2		" 2	4
AIII Illusztráció festék	120	I		3		" 3 porban	2
AII	170	Krétafesték III		3		Kobaltkék, legfinomabb	40
AI	250	I		4		Párisi kék	5
	1 ko	II		7		Milori kék, világos és sötét	5
AO Dísznyomáshoz	4	Átnyomó festék		10		Sepiabarna	4
AOO	6	I		6		Terra di Sienna	2
AOOO	8	Ércnyomó festék II		130		Mahagonibarna	2
		I		150		Kremsi fehér	2
b) Kézi sajtóknak.		Kenezék.				Hófehér	1
CCII Könyvfesték	90	Könyv-, kő- és ércnyomáshoz.				<i>Finom szines festékek kenecében törve, körülbelül 25% kal olcsóbbak.</i>	
CCI	1	Gyöngye		1		Bécsi hengeranyag.	
BIII Accidenzfesték	130	Közepéros		130		100 ko	
BII	160	Erős		140		3. sz. Igen szilárd	150
BI	240	Aranyfüst-kenze		2		2. sz. Szilárd	150
AIII Illusztrációknak	3	Ércnyomáshoz		1		1. sz. Crème, átöntéshez	150
AII Finom	4						
AI Dísznyomáshoz	8						
AO Glacépapir-nyom.	8						

Arak Bécsben fizetendők 3 óra vagy készpénzben 2 százalékos sonto. -- Hordók ingyen, dobozok eredeti árakon.

ALAPITTATOTT 1852-BEN

A LAKATOS-
INASHOZ.

TELEFON:
72. SZÁM.

KÉPES ÁRJEGYZÉK

HORVÁTH FERENCZ

VASKERESKEDÉSÉBŐL

SÜRGŐNYCZIM:
VASHORVÁTH.

BUDAPEST, STÁCZIÓ-UTCZA 50.

FERENC JOSEF CSODOLY ERSENY
Könyvtára
Szeged

A. M. V. T. Z. E. J.
KÖNYV-
TÁRA